

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

	Факультет міжнародних відносин, політології та соціології Кафедра політології
---	--

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА УКРАЇНИ СИЛАБУС

Ступінь вищої освіти	перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма:	052 «Політологія»
Обсяг	Кількість кредитів: 4 (120 годин)
Мова викладання:	українська
Рік навчання:	4 (четвертий)
Семестр:	8 (восьмий)
Дні, час, місце	За розкладом занять: Платформа Zoom, підключитися: https://us04web.zoom.us/j/2067500831?pwd=NytpVDRId1hNS0NxTTc2aTZjK2lLUT09 Ідентифікатор конференції: 206 750 0831 Код доступу: 6fjY3s
Викладач	Шевчук Микола Андрійович – к.і.н., доцент кафедри політології
Контактний телефон	063 569 39 41
E-mail	nikolay_shevchuk@ukr.net
Кафедра	політології
Консультації	За розкладом консультацій викладачів кафедри; У дні проведення практичних, лекційних занять; Онлайн-консультації. Платформа zoom.
Комунікація	Здійснюється через очні зустрічі, месенджери та електронну пошту

АНОТАЦІЯ КУРСУ

<p>Місце дисципліни в освітній програмі: Дисципліна включена до переліку вибірових освітніх компонентів (ВК) освітньо-професійної програми (ОПП) для <i>першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 052 – «Політологія»</i>. Пререквізити: Світова політика Нового та Новітнього часу; Теорія та практики конституціоналізму; порівняльний аналіз; Теорія політичних партій та партійних систем. Постреквізити: Державне управління та місцеве самоврядування; Взаємодія з органами державної влади.</p>
<p>Предмет вивчення дисципліни: – актуальні питання формування та розвитку зовнішньої політики України; становлення України як суб'єкта в системі геополітичних відносин.</p>
<p>Мета: опанування здобувачами вищої освіти сутності зовнішньої політики України шляхом вивчення та інтерпретації подій реальної політики, які демонструють світовий досвід планування та реалізації ефективної політики в сучасних політичних процесах світу.</p>
<p>Завдання дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти здатності до аналізу принципів, методів та особливостей сучасних концептуальних підходів у дослідженні зовнішньої політики України; порівняльного аналізу реальної політики у контексті розвитку різних країн та регіонів з врахуванням особливостей та характерних рис розвитку державно-</p>

політичних, соціально-економічних та культурно-конфесійних систем; формування знань про демократичні стандарти та зразки зовнішньої політики; формування здатності до експертної аналітики щодо прогнозування можливих причин та результатів у процесі планування та реалізації зовнішньої політики.

Очікувані результати: **PH01.** Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності. **PH03.** Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності. **PH07** Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення. **PH10.** Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах. **PH12** Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен :

знати: предметну область застосування теорії та практики зовнішньої політики історичні особливості розвитку міжнародної політики, політичних систем та технологій як основи забезпечення демократичного процесу та легітимації влади; національні та міжнародні стандарти реалізації громадянських прав і обов'язків як члена суспільства щодо можливостей впливу на процес формування та реалізації національної зовнішньої та міжнародної політики категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат в сфері зовнішньої політики методика застосування інструментарію нормативної та емпіричної теорії в сфері міжнародної політики, порівняльної та прикладної політології, а також методи аналізу, узагальнення типологізації систем та технологій, запроваджуваних у глобальній політиці; техніку описання, пояснення й оцінювання зовнішньої політики в різних історичних, соціальних культурних та ідеологічних контекстах; засоби програмування та прогнозування результатів практичної політики; предметну область поведінки та взаємодії політичних діячів та інститутів влади, стратегічні цілі і завдання світової політики у поєднанні з національними інтересами.

вміти: застосовувати знання теоретико-методологічних основ політологічного аналізу в процесі реалізації практичної зовнішньої політики; використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки; розв'язувати практичні проблеми у сфері реалізації міжнародної політики, здійснювати історико-політологічний аналіз подій зовнішньої політики в їх причинно-наслідковому зв'язку; проводити аналогію між подіями зовнішньої політики минулого та сучасного часу; застосовувати методологію порівняння та моделювання для аналізу реальної зовнішньої політики; аналізувати її структурно-функціональні складові, взаємодію політичних діячів та інститутів влади; визначати характер сучасних процесів зовнішньої політики та їх обумовленість соціально-політичними, економічними та культурними чинниками; здійснювати аналіз національних та міжнародних стратегічних інтересів країн у світовій політиці; обґрунтовувати шляхи вдосконалення процесу прийняття політичних рішень та покращення якостей внутрішньої та зовнішньої політики у геополітичному просторі; аргументувати власні погляди щодо подій реальної зовнішньої політики; професійно виконувати політико-організаційні експертні, дорадчі та консультаційні функції на національному та міжнародному рівнях.

ОПИС КУРСУ

Форми навчання:	1) лекційні заняття (20 год.); 2) практичні заняття (20 год.); 3) організована самостійна робота студентів (80 годин). Самостійна робота включає: [1] – підготовку до практичних занять; [2] – опрацювання лекційного матеріалу; [3] – самостійне опрацювання літератури та джерел; підготовка конспекту за питаннями самостійної роботи; [4] – виконання індивідуального навчально-дослідного завдання (підготовка доповіді; реферату; презентації).
------------------------	---

	4) індивідуальні консультації.
Методи навчання	1) словесний та наочний (публічні доповіді та демонстрація презентацій); 2) практичний (виконання практичних завдань; робота із веб-сайтами організацій; підготовка і здійснення доповідей перед аудиторією; опрацювання матеріалу шляхом підготовки презентації; тестові вправи); 3) інтерактивний (колективне та індивідуальне опрацювання завдань під час лекційних, практичних занять з використанням дискурсивних практик, виконання ІНДЗ, презентація ІНДЗ та інших результатів сам. роботи).

Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1: Історична та теоретико-методологічна основа розвитку зовнішньої політики України та пріоритети національної безпеки.

Тема 1. Концептуальні підходи у дослідженні зовнішньої політики України. Методологія досліджень міжнародних відносин і світової політики. Історичні традиції міжнародних відносин та дипломатії української держави і народу. Діяльність урядів УНР в еміграції. Проголошення Карпатської України. Пакт Молотова-Ріббентропа. Об'єднання етнічних українських територій. «Обмежена дипломатія» УРСР 70-80-х років. Україна в ООН. Конгрес США та українське питання. Україна в період «перебудови» та краху СРСР. Проголошення державної незалежності України.

Тема 2. Формування сучасної зовнішньої політики України. Декларація про державний суверенітет України. Міжнародне визнання незалежної України. Особливості сучасного геополітичного становища в Україні. Конституційно-правові засади зовнішньої політики України. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики». Державні органи зовнішніх відносин. Структура та специфіка діяльності МЗС України. Розбудова дипломатичної служби. Аналіз щорічних послань Президентів України про внутрішнє і зовнішнє становище держави. Інформаційні технології в системі зовнішньої політики України.

Тема 3. Національна безпека, національні інтереси та стратегія відносин України з НАТО. Доктрина національної безпеки та визначення національних інтересів України. Основні фактори національної безпеки, її внутрішні та зовнішні аспекти. Військова доктрина України. Відмова від позаблокового статусу України. Завдання по реформуванню Збройних Сил України. Проблема ядерного роззброєння України. Україна і режим нерозповсюдження ядерної зброї. Міжнародна система гарантій безпеки для України та її втілення на практиці у зв'язку з військовою агресією Росії проти України. Війна РФ проти України. Еволюція відносин України з НАТО. Хартія «Україна - НАТО». Державні програми співробітництва України з НАТО. Посилення співпраці України з НАТО в умовах російської агресії.

Тема 4. Еволюція зовнішньополітичних стосунків між Україною та Росією. Ключові проблеми та протиріччя в українсько-російських відносинах після 1991 р. Проблема делімітації кордону між Україною і Росією. Вплив внутрішніх і зовнішніх чинників на динаміку двосторонніх стосунків. Українсько-російські стосунки у програмах та діяльності політичних партій, суспільній думці та в оцінках експертів обох країн. Міждержавний договір між Україною і Росією 1997 р. Економічні відносини. Захоплення та окупація Криму Росією. Розгляд питання про анексію Криму у Раді Безпеки ООН. Війна РФ на Сході України 2014р. Агресивна війна Росії проти України 24 лютого 2022р. Політика міжнародних санкцій проти Росії. Міжнародна допомога Україні проти російської агресії.

Змістовний модуль 2: Співробітництво України з країнами Північної Америки, Європи та Сходу.

Тема 5. Українсько-американські відносини. Етапи розвитку українсько-американських відносин. Політика США щодо ядерного роззброєння України. Програми фінансової допомоги США Україні. Підтримка США демократичних процесів і ринкових перетворень в Україні. З. Бжезінський та Г. Кіссінджер про розбудову відносин США з Україною. Зобов'язання США по наданню програм фінансової допомоги Україні та їх виконання.

Політичне, економічне, військове і гуманітарне співробітництво між Україною та США. Проголошення та розвиток стратегічного партнерства України і США. Поглиблення співпраці після Революції гідності в Україні (2014р.) Санкції США проти Росії у зв'язку з її агресією проти України. Військово-технічне співробітництво в умовах війни.

Тема 6. Українсько-канадські відносини. Угода про дружбу і співробітництво між Україною і Канадою. Підтримка Канадою демократичних та ринкових реформ в Україні. Відносини Особливого партнерства. Канада – послідовний прихильник інтеграції України в НАТО та ЄС. Угода про вільну торгівлю. Українсько-канадські Стратегічні семінари з питань глобальної та регіональної безпеки. Засудження та протидія Канади агресії РФ проти України. Резолюції Канади про визнання злочинів РФ в Україні актами геноциду проти українського народу. Санкції Канади проти РФ в умовах війни. Військово-технічне співробітництво. Участь Канади у реформуванні Збройних Сил України. Українська діаспора в Канаді та її роль у розвитку стосунків з Україною.

Тема 7. Стратегія співробітництва України з Європейським Союзом. Вступ України до Ради Європи. Формування зовнішньополітичних стосунків з країнами Центральної і Східної Європи. Формування договірно-правових і політичних засад співробітництва України та ЄС. Технічна і фінансова допомога Україні з боку ЄС. Політичне і гуманітарне співробітництво. Транскордонне і регіональне співробітництво. Європейська політика сусідства. Спільна стратегія і план дій ЄС щодо України. Державні програми з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України. Угода про асоціацію України з Європейським Союзом (2015р.) , її імплементація та аналіз звітів про виконання завдань і зобов'язань. Санкції країн-членів ЄС до Росії у зв'язку з її агресією проти України.

Тема 8. Зовнішня політика України у Чорноморському регіоні. Чорноморський регіон у геополітичному вимірі України. Стратегія відносин України з країнами Чорноморського басейну. Членство України в ОЧЕС. Зростаюча роль Туреччини у Чорноморському регіоні. Українсько-турецькі відносини. Місце і роль Одещини у співробітництві країн Чорноморського регіону. Захоплення Криму Росією – новий виклик безпеці у регіоні. Міжнародні військові навчання у Чорному морі за участю України з метою протидії агресивній зовнішній політиці РФ. Російсько – турецькі відносини та їх вплив на українсько – турецькі стосунки. Кримська платформа з повернення Криму до складу України.

Тема 9. Співробітництво України з Китаєм. Декларація про розвиток і поглиблення відносин дружби і співробітництва між Україною і КНР. Розвиток економічних відносин. Структура товарів експорту-імпорту та динаміка обсягів взаємної торгівлі. Науково-технічне та військове співробітництво. Культурно-освітнє співробітництво. Китайська стратегічна концепція «одного поясу і одного шляху» і нові можливості українсько-китайської співпраці. Підтримка Китаєм суверенітету і територіальної цілісності України в умовах агресії РФ. Позиція Китаю у РБ ООН при розгляді питання щодо державницької належності Криму. Вплив китайсько-російських відносин на китайсько-українські відносини.

Тема 10. Співробітництво України з Японією. Політико-правові основи українсько-японських відносин. Японська багатовекторна дипломатія. Міжпарламентське співробітництво. Спільна заява про нове партнерство у XXI ст. Економічне співробітництво. Інфраструктурні проекти у сфері енергетики. Програми надання Україні Офіційної допомоги розвитку (ОДР) Японії. Проекти співпраці у ліквідації наслідків аварій на ЧАЕС та АЕС у Фукусімі. Співробітництво держав у РБ ООН. Зовнішньополітична концепція Японії «Дуга свободи та процвітання» - нові можливості для України. Українсько-японська співпраця у культурно-гуманітарній, науково-технічній сферах та в рамках «народної дипломатії». Підтримка Японією територіальної цілісності та суверенітету України в умовах російської агресії. Участь Японії у міжнародних санкціях проти РФ.

Перелік основної рекомендованої літератури

Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її геостратегічні імперативи. Київ: Фабула, 2018. – 288с.

- Віднянський С.В. Зовнішня політика України: еволюція концептуальних засад та проблеми реалізації// Український історичний журнал: науковий журнал. – К., 2011. - №4 (449). – С. 55 – 76.
- Віднянський С.В. Особливості становлення зовнішньої політики незалежної України. Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. – Вип.. 20: Міжвідомчий збірник наукових праць. Київ: Інститут історії України НАН України, 2011. – С. 18-40.
- Демчишин Р., Завада Я. . Зовнішня політика країн Центрально-Східної та Південно- Східної Європи. Львів: Львівська політехніка, 2018.
- Дипломатична діяльність України у сучасному світі/ Відп. ред. В.Ф. Солдатенко. Київ: Наукова думка, 2013. – 272с.
- Ділова культура дипломата: Навчальний посібник. / Тимошенко Н.Л. – Київ, 2014. – 199 с.
- Дорош О., Івасечко О., Турчин Я. Зовнішня політика України. Львів: Львівська політехніка, 2021.
- Жовква І.І. Процес прийняття зовнішньополітичних рішень в Україні: Навчально-методичний посібник. – К.: Дипломатична академія України при МЗС України, 2013. – 104с.
- Зленко А.М. Дипломатія і політика. Україна в процесі динамічних геополітичних змін. 2-ге вид. Харків: Фоліо, 2021. – 559с.
- Зовнішня політика України – 2011: стратегічні оцінки, прогнози та пріоритети, щорічник / Під ред. Г.М. Перепелиці. – К., 2012.
- Зовнішня політика України – 2012: стратегічні оцінки, прогнози та пріоритети, щорічник / Під ред. Г.М. Перепелиці. – К., 2013.
- Зовнішня політика України – 2013: стратегічні оцінки, прогнози та пріоритети, щорічник / Під ред. Г.М. Перепелиці. – К., 2014.
- Корсунський С. Зовнішня політика в епоху трансформації. Київ: Vivat, 2020. - 256с.
- Кучик О. Зовнішня політика України. Навчальний посібник. Київ: Знання, 2010. – 572с.
- Міжнародні відносини та світова політика: підручник, керівник авт. кол. В.Ю.Крушинський; за ред. В.А. Манжоли. К.: видавничо – поліграфічний центр «Київський університет», 2010. – 863с.
- Пархоменко Н. Зовнішня політика України`2011: Сирітськість позаблоковості// ЄвроАтлантика: часопис. – Київ, 2012. - №1/2. – С.17 – 33.
- Україна дипломатична. Науковий щорічник. Вип.І-XXIII. Київ, 2000-2022.
- Українська діаспора. (Інститут соціології АН України. Редакція Енциклопедії Української діаспори (США). Київ, Чикаго. 1992-1995.
- Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика України. – К.:«LAT&K», 2015.– 477с.
- Шергін С. Політологія міжнародних відносин. Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. – 253с.

Оцінювання

Навчальна дисципліна вивчається протягом одного семестру та складається з двох змістових модулів (ЗМ). По завершенню курсу здобувачі вищої освіти складають залік.

На залік виносяться вузлові питання, що потребують творчої відповіді та вміння синтезувати отримані знання. Результати навчання оцінюються за 100-бальною системою. За результатами оцінювання змістового модуля здобувачам виставляються бали. Під час викладання лекційного матеріалу лектор може здійснювати контрольні опитування здобувачів. Так, засоби діагностики якості вищої освіти *включають в себе*:

Поточний контроль:

- усний контроль: індивідуальне і фронтальне опитування, бесіда, захист рефератів, доповідь, оцінювання доповідей;
- письмовий контроль: оцінювання якості виконання самостійної роботи за темами;

Періодичний контроль:

- тестовий контроль: оцінювання контрольних робіт за змістовими модулями (тестування).

Підсумковий контроль: ЗАЛК.

Критерії оцінювання

Вид роботи	Кількість балів
Поточний контроль:	
Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів вищої освіти в обговоренні проблемних питань	від 0 до 5
Виконання ІНДЗ за однією із запропонованих тем (доповідь та демонстрація презентації)	від 0 до 5
Періодичний контроль:	
Контрольна робота за змістовими модулями у формі тестування	від 0 до 10

Опитування на занятті, участь в обговоренні проблемних питань	0	Здобувач є лише спостерігачем на практичному занятті; не виступає і не задає питань; дає неправильні відповіді на запитання, демонструє незадовільне знання понятійного апарату і джерел.
	1-3	Здобувач іноді бере участь в практичному занятті; іноді виступає; допускає помилки, відповідаючи на питання; пасивно працює на практичних заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і джерел.
	4-5	Здобувач бере активну участь у практичному занятті, в обговоренні проблемних питань, користується додатковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; здатний публічно представити матеріал.
Виконання рефератів; доповідь та демонстрація презентації	0	Не зараховуються реферати (доповіді) та презентації, виконані не самостійно або запозичені з мережі Інтернет.
	2	Доповідь та презентація самостійними, але актуальність не опрацьована, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал є формальним, висновки не конкретизовані (відсутні), тема не розкрита.
	3	Доповідь та презентація самостійні, оформлення відповідає вимогам із порушеннями, актуальність опрацьована, теоретичний аналіз містить неточності, але здобувач за допомогою викладача виправляється, висновки формальні, але тема цілком розкрита із незначними прогалинами.
	4	Доповідь та презентація самостійні, актуальність теми опрацьована із зазначенням невирішених раніше аспектів, теоретичний аналіз ґрунтовний, здобувач без допомоги викладача пояснює матеріал, висновки самостійні, але не оригінальні, тема формально розкрита, містить посилання на джерела.
	5	Доповідь та презентація самостійні, актуальність розкрита із зазначенням невирішених раніше аспектів, правильно визначені об'єкт і предмет, гіпотеза, історико-теоретичний аналіз ґрунтовний, здобувач вільно презентує оригінальний матеріал; зміст презентації не перевантажений слайдами з текстовим матеріалом; у висновку – самостійні судження, підкріплені доказами; є посилання на джерела.
Контр. робота за модулями	0	Відповідь на запитання неправильна.
	10	В контрольній роботі кожного з модулів по 10 запитань: 1 бал за кожен правильну відповідь.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку
90 – 100	A	Зараховано
85 – 89	B	
75 – 84	C	
70 – 74	D	
60 – 69	E	

35 – 59	FX	Не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Поточний та періодичний контроль										Сума балів	Підсум-й контроль	Сума балів	
Змістовний модуль 1				Змістовний модуль 2						загалом	Залік	10	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	90			
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5				
Контрольна робота за зміст-м модулем №1 (10 балів)				Контрольна робота за зміст-м модулем №2 (10 балів)									
(2_ІНДЗ *5) =10				(2_ІНДЗ *5) =10									

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ.

форми	методи контролю	строки виконання завдань
Підготовка доповіді	Публічна доповідь	Студент виконує передбачену самостійну роботу за кожною темою практичного заняття, формує конспект виконання самостійної роботи, демонструє наявність конспекту з виконаними завданнями на практичних заняттях (поточний контроль). Студент обирає тему ІНДЗ (індивідуального науково-дослідного завдання), актуального для конкретного практичного заняття та готує доповідь та мультимедійну презентацію за цією темою на конкретну дату практичного аудиторного заняття. Студент отримує консультацію викладача.
Підготовка мультимедійної презентації	Аудиторна демонстрація презентації	
Складання реферату	реферат	
Аналіз рекомендованої літератури, формування конспекту виконання самостійної роботи	конспект	

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, виконання і здача яких здійснюється з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання заліку можливе із дозволу деканату за наявності поважних причин або за письмовою заявою (апеляцією) здобувача до декана.
Політика щодо академічної доброчесності:	Здобувачі повинні дотримуватися принципів академічної доброчесності, згідно Кодексу академічної доброчесності учасників освітнього процесу Одеського національного університету імені І. І. Мечникова URL: http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/acad-dobrochesnost.pdf . У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності, робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. Викладач залишає за собою право змінити тему завдання.
Політика щодо відвідування та запізень:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (воєнний стан, епідемії, хвороба здобувача, стажування за академічною мобільністю та ін.) навчання може відбуватись дистанційно в онлайн формі за графіком, погодженим із викладачем. У разі відсутності здобувача вищої освіти на практичному занятті, він зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття через усне опитування в позааудиторний час (час консультацій викладача) або відпрацювати це заняття шляхом

	написання реферату на тему, погоджену з викладачем. Невідпрацьовані заняття вважаються незданими і за них не нараховується оцінка в балах.
<i>Мобільні пристрої</i>	Дозволяється використання мобільних пристроїв на практичних заняттях за необхідності групової роботи у спеціальних Додатках.
<i>Поведінка в аудиторії:</i>	Здобувачі беруть активну участь у заняттях: опитуваннях, дискусіях, під час практичних занять. Виконують навчальні завдання вчасно, відповідно до робочої навчальної програми. Здобувачі повинні дотримуватимуться правил поведінки в аудиторії на засадах партнерських стосунків, взаємоповаги, взаємопідтримки та взаємодопомоги.